

Zigmas ZINKEVIČIUS

Vilniaus universitetas

### **Netimeras, Zebedenas IR KT.**

Ryšium su seniausiu Lietuvos vardo paminėjimu ir Šv. Brunono žūtimi šaltiniuose minimi asmenvardžiai *Netimeras* ir *Zebedenas* kelia nemaža ginčų. Ar tai buvo lietuviški, ar prūsiški (jotvingiški) asmenvardžiai?

Asmenvardį *Netimeras* (šaltinyje užrašyta *Nethimer*) sunku paaiškinti lietuvių kalbos duomenimis. Tai dvikamienis vardas, sudėtas iš dėmenų *Neti-* ir *-meras*. Dėmens *Net(i)-* lietuvių antroponimijoje nerasta. Nėra ir *Noti-*, *Nerti-*... ar panašių dėmenų (bandoma įvairiai perskaityti). Tačiau šis asmenvardis artimas prūsų vardynui. Gali būti iš prūsų *\*Nauti-mer*, plg. pr. *Nawte-mer* (Trautmanno žodynas, 1925, 147): pr. *nautin* 'bėdą'. Neišleistinas iš akių ir Gintaro Iešmanto nurodymas, kad *Netimero* vardas galįs būti susijęs su *Netos* upele ir buvusiu to paties vardo bažnytkaimiu Augustavo dekanate, taigi jotvingių žemėje (*Lietuvos aidas* 2003 07 17). Antrasis dėmuo *-mer* irgi būdingas prūsų vardynui, plg. *Luthy-mer*, *Mae-mer*, *Nawte-mer*. Bet jis turimas ir lietuviškoje antroponimijoje, pvz., *Ró-meras*, *Zù-meras* ir kt., taigi yra bendrabaltiškas.

*Netimero* brolio *Zebedeno* (*Zebeden*, *Zebedem*) vardas irgi sunkiai paaiškinamas lietuvių antroponimikos duomenimis: *Zebed-* ar *Sebed-* joje nėra. Istoriko Edvardo Gudavičiaus siejimas su *Živinbutu* labai jau dirbtinis. Tačiau ir šis asmenvardis primena prūsų vardus. Plg. prūsų *Sebe-gaude* (: pr. *sebbei* 'sau') ir kt.

Šv. Brunono žūtis vieta šaltiniuose nurodoma prie *Alstros* upės. Jotvingių, lietuvių ir rytinių slavų žemių sandūros srityje iš tikrųjų buvo upelė *Aitra* (suslavinta *Jatra* – Molčadės dešinysis intakas), kurią galima būtų tapatinti su *Alstra* (šaltinyje iškraipyta).

Visi šie duomenys rodo Šv. Brunoną žuvus jotvingių, artimų prūsams, žemėje netoli Lietuvos. Beje, iki šiol tai prisimenama žmonių tradicijoje. Mozūrų krašte (buv. jotvingių žemėje, dab. Lenkija) prie *Negocino* ežero, vadinto Šventaičiu, ant kalno maždaug prieš šimtmetį buvo pastatytas atminimo kryžius neva Šv. Brunono žūtis vietoje. Netolimame Gižicko (anksčiau vadinto *Lötzen*) mieste esama bažnyčios, pavadintos šventojo vardu. Prisimintina, kad Šv. Brunono žūtis vieta *Kvedlinburgo* analuose nurodoma prie Lietuvos (*Lituae*) ir Rusios (rašoma *Ruscia*) sienos. Parašymas *Ruscia* gali būti netikslus vietoj *Pruscia* 'Prūsija', nes lietuviai iš seno gyveno kitų baltų genčių apsuptyje, su Rusios žemėmis nesisiekė.